

AVG Explosieven Opsporing NL

Heerlen Oude Kerkstraat-Willemstraat

Pragmatische Opsporingsanalyse Ontploffbare Oorlogsresten

Opdrachtgever : HVG Real Estate
Locatie : Heerlen Oude Kerkstraat-Willemstraat
Projectnummer : 145000054
Versie : 01
Datum : 1-9-2023

AVG Bouwstoffen

**AVG Explosieven
Opsporing**

AVG Infra

AVG Transport

Distributielijst

- HVG Real Estate
- AVG Explosieven Opsporing Nederland

Dit document is bestemd voor de opdrachtgever.

Opdrachtgever	HVG Real Estate
Rapport	145000054-POA-01
Naam	Heerlen Oude Kerkstraat-Willemstraat
Versie	POA-01, definitief
Datum	1-9-2023
Vrijgegeven door:	[redacted] (manager)
Paraaf:	[redacted]
Opgesteld door:	[redacted] (historicus / GIS-coördinator)
Paraaf:	[redacted]

Afbeelding voorblad.

Luchtfoto van het emplacement en omgeving te Heerlen d.d. 4 september 1944. Bron: Luftbilddatenbank, sortie 106G-2700, foto 4106.

Rechten voorbehouden.

De in deze rapportage aanwezige informatie, waaronder de tekst en het kaartmateriaal, is eigendom van AVG. Het is de opdrachtgever toegestaan deze rapportage als één geheel aan derden kenbaar te maken, met het doel waarvoor het is vervaardigd. De verstrekking van afbeeldingen uit de rapportage, of de separaat meegestuurde digitale bijlagen die hier toe behoren, is zonder toestemming van de auteur niet toegestaan in verband met mogelijke (beeld)rechten.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doelstelling van de POA	4
1.3	Projectgebied	4
1.3.1	Verantwoording	4
1.3.2	Leeswijzer	5
2	RESULTATEN VOORONDERZOEK	7
2.1	Eerder uitgevoerde vooronderzoek	7
2.1.1	Rapportage	7
2.1.2	Verificatie gemeentebreed vooronderzoek	7
2.1.2.1	Bombardement 22 mei 1940	7
2.1.2.2	Bombardement 26 februari 1943	8
3	CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	11
3.1	Leemten in kennis bronnenmateriaal	11
3.2	Conclusie en aanbeveling	11
3.3	Projectspecifiek advies	11
4	BIJLAGEN	12
4.1	Bodembelastingkaart vooronderzoek	12
4.2	Verwachtingskaart POA	14
4.3	Bestektekening	16
5	BRONNENLIJST	18
5.1	Bronnenlijst	18
5.1.1	Archieven en overige instanties	18
5.1.2	Rapportages en documentatie	18

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

AVG Explosieven Opsporing Nederland (hierna: AVG) heeft in opdracht van HVG Real Estate een Pragmatische Opsporingsanalyse (hierna: POA) naar de aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten uitgevoerd ter plaatse van de projectlocatie Oude Kerkstraat-Willemstraat te Heerlen. Hier worden oude fabriekspanden gesloopt en verwijderd, waarna er een nieuwe woonwijk wordt gerealiseerd.

Aanleiding voor de POA is het gemeentebreed vooronderzoek van Heerlen waarin de locatie deels wordt aangeduid als verdacht op de mogelijke aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten. De resultaten van het vooronderzoek staan omschreven in hoofdstuk 2. AVG heeft aangegeven haar bedenkingen te hebben bij de afbakening. In deze POA heeft AVG een verificatie uitgevoerd van de relevante afbakeningen uit het gemeentebreed vooronderzoek.

Een weergave van de bodembelastingkaart uit het vooronderzoek staat afgebeeld in bijlage 4.1.

1.2 Doelstelling van de POA

Het doel van deze pragmatische opsporingsanalyse is om HVG Real Estate duidelijkheid te verschaffen over de vraag of het onderzoeksgebied (deels) verdacht is op ontplofbare oorlogsresten en zo ja welke ontplofbare oorlogsresten. Dit gebeurt op basis van de huidige, meest recente inzichten van AVG. Naast het verschaffen van meer duidelijkheid over de verdachtheid van het onderzoeksgebied wordt ook een advies gegevens over de te nemen vervolgstappen.

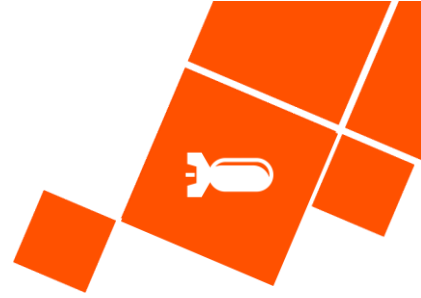
1.3 Projectgebied

Het projectgebied ligt te Heerlen in de gemeente Heerlen. Het projectgebied is gelegen tussen de Willemstraat, de Elfmorgenstraat, de Eijmaelstraat en de Oude Kerkstraat (zie de kaart op pagina 6).

1.3.1 Verantwoording

Deze POA is tot stand gekomen dankzij de volgende personen:

- Dhr. Dr. W. van den Brandhof (historicus/afdelingshoofd vooronderzoeken): interne beoordeling opzet en inhoud van de POA
- Dhr. G. den Braven MA (historicus/GIS-coördinator): opstellen van de POA
- Dhr. M.A. Abbe (manager): interne beoordeling opzet en inhoud van de POA

1.3.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat de resultaten van het vooronderzoek, waaronder de horizontale en de verticale afbakening.

De conclusies en de aanbevelingen komen aan de orde in hoofdstuk 3.

In hoofdstuk 4 zijn de bijlagen opgenomen.

ACTUELE SITUATIE

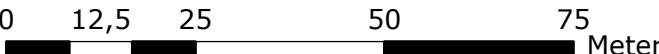

Esri Nederland, Community Map Contributors

LEGENDA

Projectgebiet

2 RESULTATEN VOORONDERZOEK

2.1 Eerder uitgevoerde vooronderzoek

2.1.1 Rapportage

Ten bate van deze POA is de volgende rapportage geraadpleegd:

- ECG, Vooronderzoek naar het risico op het aantreffen van conventionele explosieven in het onderzoeksgebied 'Gemeente Heerlen' datum niet bekend. Kenmerk: 323-014-VO-01

Er is hier sprake van een WSCS-OCE vooronderzoek. In dit hoofdstuk worden de bevindingen op basis van dit vooronderzoek kort omschreven.

2.1.2 Verificatie gemeentebreed vooronderzoek

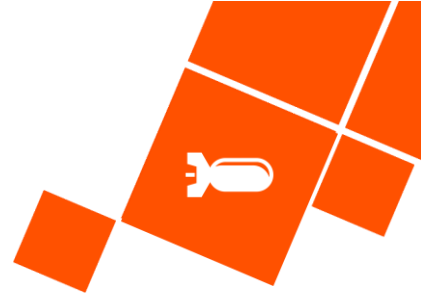
In het gemeentebreed vooronderzoek zijn twee relevante verdachte gebieden aanwezig die een afbakening binnen het projectgebied tot gevolg hebben. Deze afbakeningen (die in bijlage 4.1 zijn weergegeven) heeft AVG onder de loep genomen. Het betreft twee bombardementen die op het spoorwegemplacement zijn uitgevoerd op respectievelijk 22 mei 1940 en 26 februari 1943. De bombardementen en de daarbij behorende afbakeningen worden in deze volgorde in de hierop volgende paragrafen behandeld.

2.1.2.1 Bombardement 22 mei 1940

In het gemeentebreed vooronderzoek wijst ECG naar de volgende vermelding uit het gemeentearchief om de afbakening van 500 meter, gemeten vanaf de tunnel onder het oude spoor (zie afbeelding 1), te verklaren.

Afb. 1 – Rood gearceerd: de afbakening van 500 meter rondom de met een rode punt aangegeven oude tunnel onder het spoor.

Het betreft de volgende vermelding uit toegang 070, Archiven van de Luchtbeschermingsdienst der gemeente Heerlen 1934-1951, inventarisnr. 134.

“Een bom explodeerde op het emplacement van de spoorwegen, een andere bom viel vrijwel naast de spoorlijn in de buurt van een tunnel, terwijl de overige bommen in de omgeving vielen binnen een cirkel met een straal van 500m1 en genoemde tunnel als middelpunt.”

Aangezien er maar één exacte locatie wordt genoemd, namelijk die van de bom die naast de tunnel viel, is deze locatie als uitgangspunt genomen voor de afbakening van 500 meter, die letterlijk is overgenomen uit deze vermelding.

AVG heeft zelf de *Night Bomb Raid Sheets* en *Operations Record Books* geraadpleegd die zijn ondergebracht bij The National Archives in Londen. In geen van de verslagen wordt een bombardement op Heerlen genoemd. Hieruit deduceert AVG dat het station een gelegenheidsdoelwit was, of mogelijk zelfs is aangezien voor een ander station. Bijvoorbeeld dat van Kerkrade. Naast de bovengenoemde bronnen heeft AVG ook het gemeentearchief geraadpleegd, waarin meerdere adressen zijn opgenomen met glasschade op een grotere afstand, maar niet met schade die het gevolg is van een directe bominslag. Bovendien zijn er geen meldingen van blindgangers.

Evenals ECG beschikt AVG niet over een luchtfoto waarmee bovengenoemde vermelding kan worden geverifieerd. AVG beschikt enkel over een luchtfoto van 1944, hierop is eventuele (bom-)schade afkomstig van dit bombardement niet te verifiëren.

AVG concludeert uit bovenstaande informatie dat de afbakening van 500 meter rondom de tunnel, die enkel gebaseerd is op één vermelding uit een schriftelijke bron die niet wetenschappelijk is onderbouwd, disproportioneel is. Het is naar inschatting van AVG niet logisch om te zoeken naar één enkele mogelijke blindganger in een gebied van 500 bij 500 meter rondom de tunnel. Er zijn onvoldoende concrete feiten om de afbakening van ECG stand te laten houden. Derhalve adviseert AVG om het verdachte gebied dat het gevolg is van dit bombardement te laten vervallen voor het projectgebied.

2.1.2.2 Bombardement 26 februari 1943

In het gemeentebreed vooronderzoek van ECG wordt een verdacht gebied weergegeven als gevolg van het bombardement van 26 februari 1943 (zie afbeelding 2). De afbakening die is gehanteerd is 181 meter rondom de bij het spoor waargenomen inslaglocatie (zie afbeelding 3 voor de tekening uit het gemeentearchief met daarop de getroffen locatie weergegeven), plus 10 meter ten behoeve van de afwijking die is ontstaan tijdens het positioneren van de luchtfoto.

AVG is van mening dat deze afbakening geen stand houdt, omdat het de afbakening is die past bij een bombardement met jachtbommenwerpers op een pin-point target. Iets wat in 1943 nog niet op deze manier gebeurde in Nederland. Deze afbakening kan pas vanaf de inzet van de *2nd Tactical Air Force* in Nederland (medio 1944) worden toegepast.

AVG kiest voor een arbitraire, situationele afbakening en heeft daarvoor het gemeentearchief geraadpleegd. Hierin zijn inventarisnummers geraadpleegd uit het archief van het gemeentebestuur van Heerlen en uit het archief van de luchtbeschermingsdienst. Op

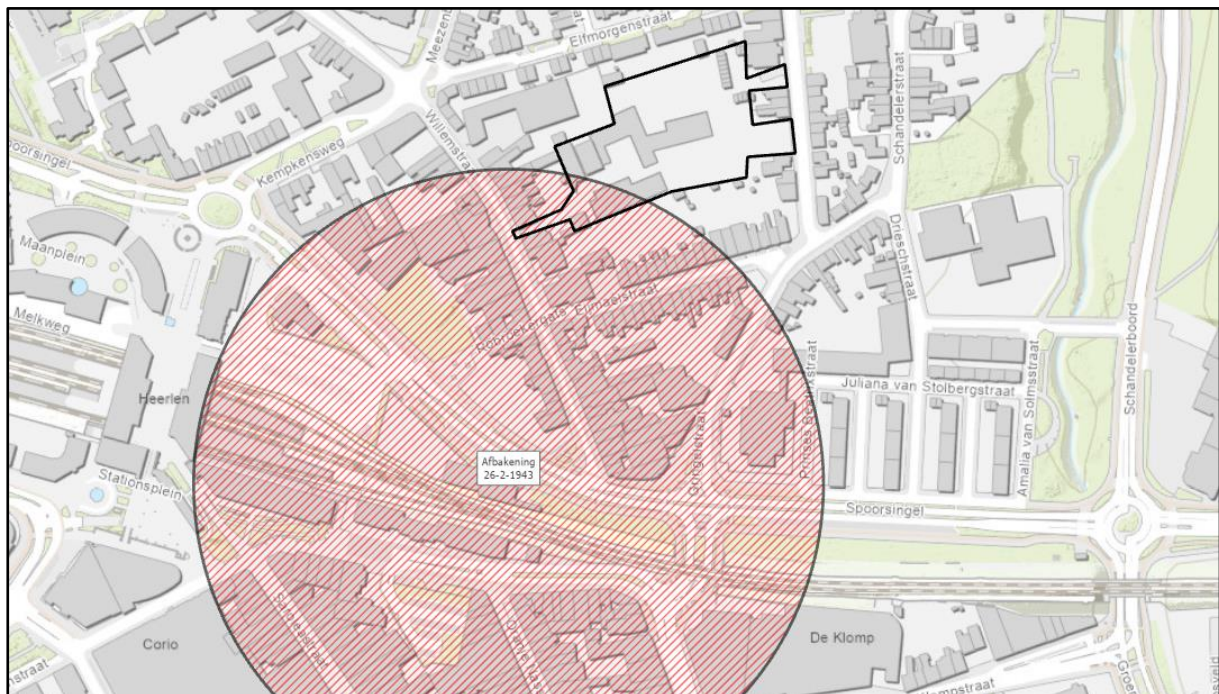
afbeelding 3 is het resultaat te zien van het bombardement. Deze tekening laat zien dat de zwaar beschadigde panden die als gevolg van het bombardement niet meer bewoonbaar zijn, niet hersteld zullen worden, omdat er een weg (de huidige Spoorsingel) zou worden aangelegd.

Uit oorlogsschaderapporten blijkt dat juist de huizen in de directe omgeving en in de Sa-roleastraat (ten zuiden van het spoor) zware schade hebben en dat er verderop in de Willemstraat richting het projectgebied enkel bewijs is van glasschade.

Het bombardement is hier uitgevoerd door een Mosquito met 3 bommen van 500 lbs. Het betreft hier een bombardement waarover in het CS-VROO geen specifieke afbakening is opgenomen. Het volgende wordt vermeld: *"Bombardement door één bommenwerper, waarvan slechts één of enkele inslaglocaties bekend zijn, maar geen lineair inslagenpatroon kan worden bepaald. Indien beschikbaar kan informatie van de intervalometer van het toestel een indicatie bieden van de afstand tussen de verschillende inslaglocaties."*¹

AVG zou in dit geval uitgaan van een afbakening met 100 meter, gemeten vanuit de waargenomen krater naast het spoor. Hierbij is rekening gehouden met het feit dat Mosquito's de bommen van geringe hoogte afwierpen bij hun bombardementen, waardoor zij vaak dicht bij elkaar terecht kwamen.

De conclusie is dat ook de afbakening die het gevolg is van het bombardement van 26 februari 1943 derhalve geen verdacht gebied binnen het projectgebied tot gevolg heeft.

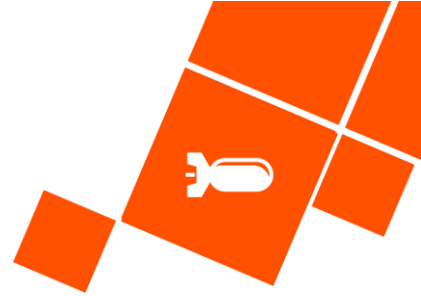

Afb. 2 – Afbeelding van het projectgebied, inclusief afbakening (rood gearceerd) van het bombardement van 26-2-1943.

¹ CS-VROO-02. Nadere bepalingen Vooronderzoek-Risicoanalyse.2021.02.concept oktober 2021_1.pdf, pagina 12.

Afb. 3 – Afbeelding van het gebied dat beschadigd is geraakt tijdens het bombardement van 26 februari 1943.
Bron: toegang 067, inventarisnr. 2482.

3 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

3.1 Leemten in kennis bronnenmateriaal

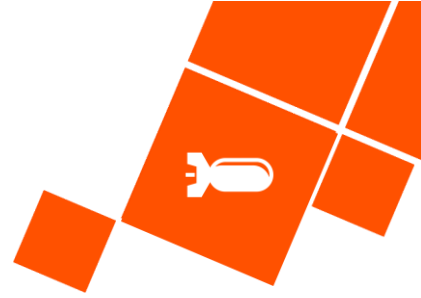
AVG beschikt niet over alle informatie waarover ECG heeft beschikt tijdens het opstellen van het gemeentebreed vooronderzoek. Dit betreft met betrekking tot de bombardementen hoofdzakelijk de literatuur. Het gemeentearchief en de via WarDocs geraadpleegde bronnen van *The National Archives* zijn wel geraadpleegd.

3.2 Conclusie en aanbeveling

Aan de hand van de voorgaande hoofdstukken is geconcludeerd dat de afbakeningen uit het gemeentebreed vooronderzoek niet (langer) conform de vigerende normen van het CS-VROO houdbaar zijn. De heroverwogen afbakeningen resulteren niet langer in een op afwerpmunitie verdacht gebied ter plaatse van het projectgebied van deze POA.

3.3 Projects specifiek advies

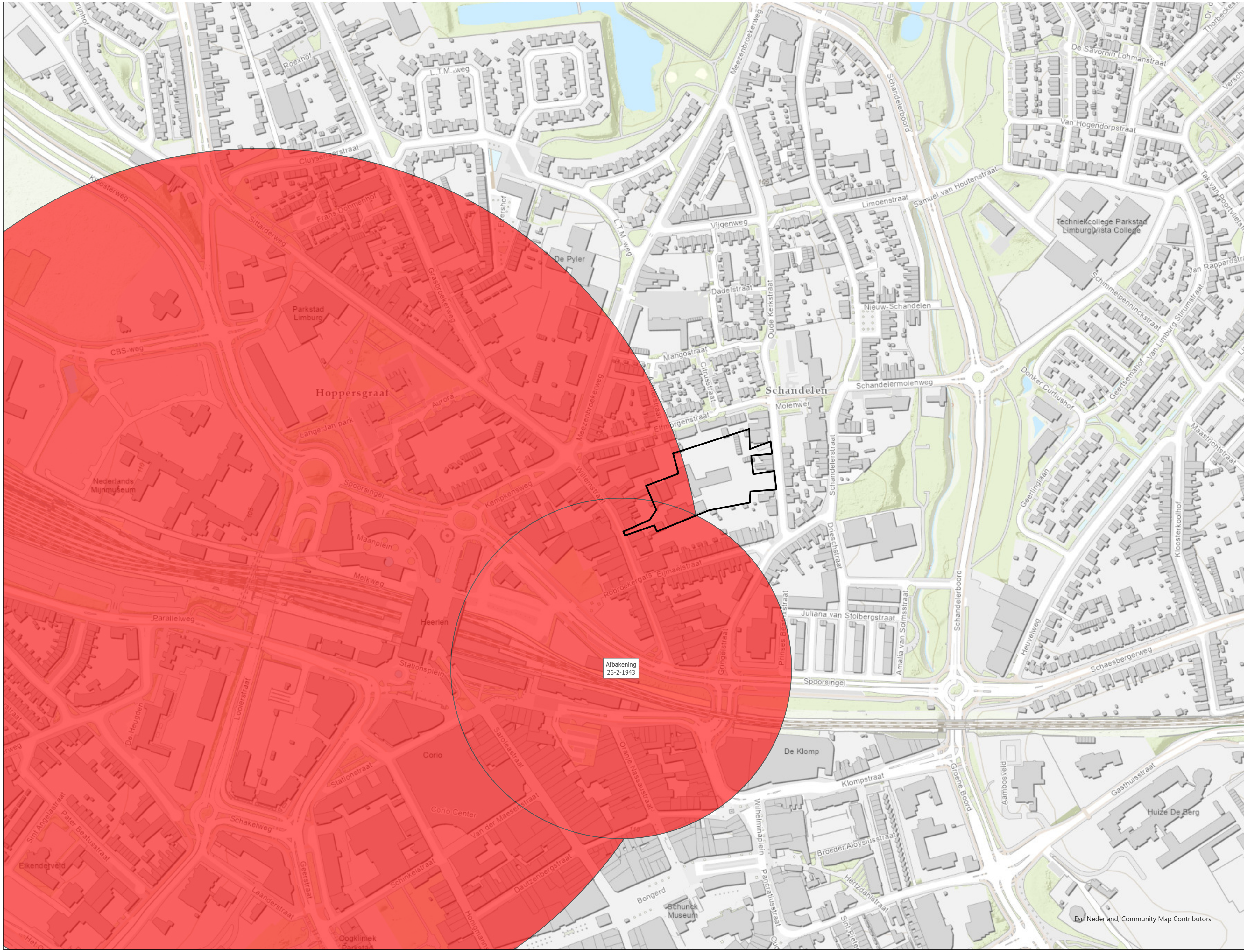
AVG adviseert aan HVG Real Estate om de werkzaamheden ter plaatse van het projectgebied onder reguliere omstandigheden uit te voeren. Aanvullende explosievenonderzoek in de vorm van opsporing is niet noodzakelijk. De conclusies zijn weergegeven op de verwachtingskaart van de POA die is opgenomen in bijlage 4.2.

4 BIJLAGEN

4.1 Bodembelastingkaart vooronderzoek

BODEMBELASTINGKAART VOORONDERZOEK ECG

- LEGENDA
- Projectgebied
 - Verdacht gebied afwerpmunitie

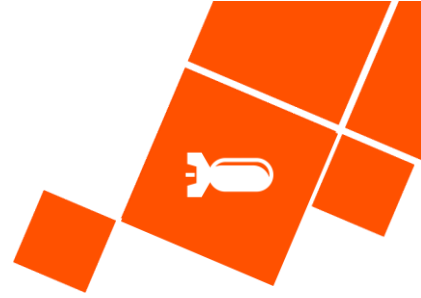
De verdachte gebieden op deze kaart zijn gebaseerd op de Bodembelastingkaart uit het vooronderzoek: ECG, Vooronderzoek naar het risico op het aantreffen van conventionele explosieven in het onderzoeksgebied 'Gemeente Heerlen' d.d. n.b. Kenmerk: 323-014-VO-01.

PROJECTNUMMER: 14500054
TEKENINGNR + VERSIE: BK GBVO
FORMAAT: A2
GETEKEND DOOR: [Redacted]
DATUM: 31-8-2023
OPDRACHTGEVER: HVG Real Estate
VOOR AKKOORD: [Redacted]

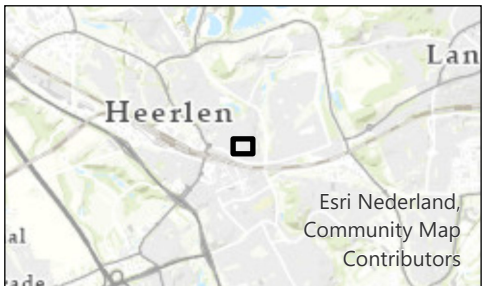
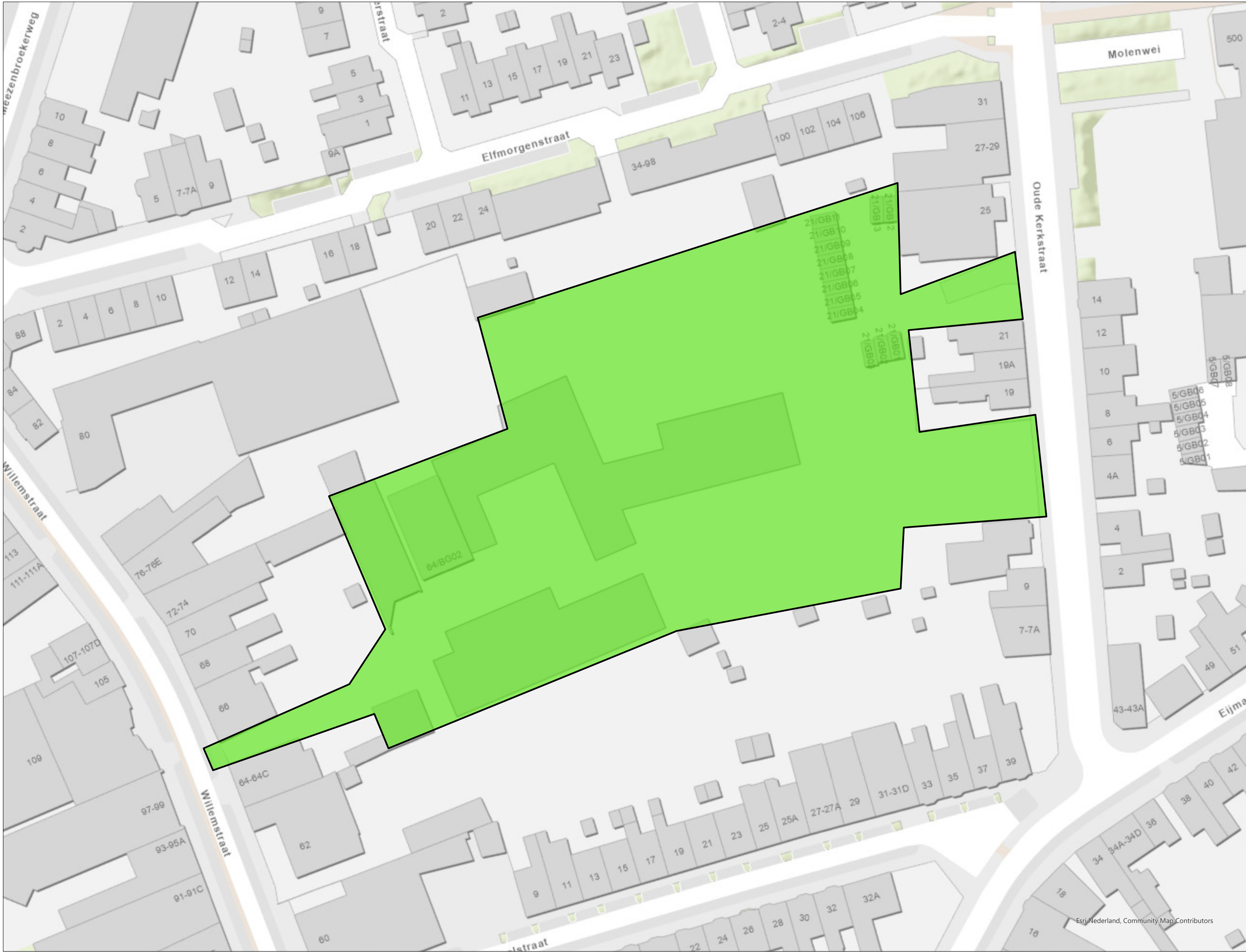

Vestiging Kaatsheuvel: Vestiging Heijen: Email: eo@avg.eu
Veerweg 10 De Grens 7 Web: www.avg.eu
5171 PW Kaatsheuvel 6598 DK Heijen
0416-700220 0485-802010

4.2 Verwachtingskaart POA

VERWACHTINGSKAART

- LEGENDA
- Projectgebied
 - Onverdacht:
werkzaamheden onder
reguliere omstandigheden
uitvoeren

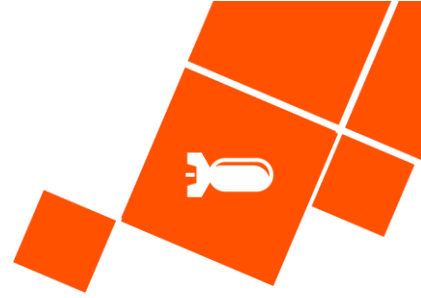

PROJECTNUMMER: 145000054
TEKENINGNR + VERSIE: VK-01
FORMAAT: A2
GETEKEND DOOR:
DATUM: 1-9-2023
OPDRACHTGEVER:
VOOR AKKOORD: Menno Abbe

Vestiging Kaatsheuvel: Vestiging Heijen:
Veerweg 10 De Grens 7
5171 PW Kaatsheuvel 6598 DK Heijen
0416-700220 0485-802010
Email: eo@avg.eu
Web: www.avg.eu

Esri Nederland, Community Map Contributors

4.3 Bestektekening

BEBOUWINGSVOORSTEL

Esri Nederland, Community Map Contributors

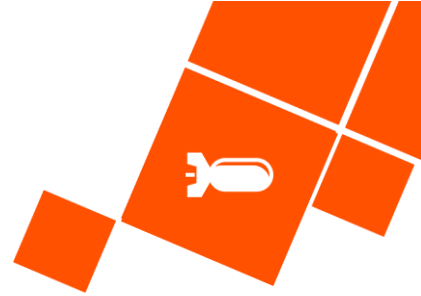
LEGENDA

 Projectgebied

Bron: Wauben Architects, Bebouwingsvoorstel d.d. 16-02-2023.

0 12,5 25 50 75
Meter

5 BRONNENLIJST

5.1 Bronnenlijst

5.1.1 Archieven en overige instanties

- Bedrijfsarchief AVG
- Gemeentearchief Heerlen
- WarDocs BV

5.1.2 Rapportages en documentatie

- ECG, Vooronderzoek naar het risico op het aantreffen van conventionele explosieven in het onderzoeksgebied 'Gemeente Heerlen' d.d. n.b. Kenmerk: 323-014-VO-01
- Wauben Architects, Bebouwingsvoorstel d.d. 16-02-2023.